

Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları

Bugünden Yarına, Hayata Uygulama

Editör:

Prof. Dr. Serpil DEMİRAG

Hipokrat
Yayıncılık

© 2020 Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları:
Bugünden Yarına, Hayata Uygulama

ISBN: 978-605-7874-66-5

Tüm hakları saklıdır. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası gereği; bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Hipokrat Yayınevi'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz.

Editör

Prof. Dr. Serpil DEMİRAG

Yayıncı

Hipokrat Kitabevi

Grafik-Tasarım

Hipokrat Grafik Tasarım

Baskı - Cilt

Sözkesen Matbaacılık

İvedik Organize 1518. Sokak Matsit İş Merkezi No: 2/40

Tel: (0312) 395 21 10 - Yenimahalle / Ankara

Hipokrat
Yayıncılık

Süleyman Sırrı Cad. No:16/2 Sıhhiye
Tel: (0312) 433 03 05 - 15 ANKARA
www.hipokratkitabevi.com

Önsöz

Kısa bir aradan sonra ikinci kitabımızla tekrar karşınızdayız. İlk kitabımızda, Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları'na (GETAT) bir giriş yapmış, geçmişten günümüze ulaştığı noktaya dair bir fikir sahibi olmuştuk. İlk kitabımızda daha çok, ülkemizde Sağlık Bakanlığı'mızın listelediği uygulamalara yer vermiştik. Bu ikinci kitabımızda ise, ilk kitapta yer alan ve çok sık kullanılan bazı uygulamaların günlük hayatımızda nerelerde ve nasıl kullanıldığına değindik. Ek olarak; ilk kitapta yer almayan, ancak yine ülkemizde ve dünyada yaygın olarak kullanılan, günlük hayatımıza işlemiş, hatta belki GETAT olduğunun bile farkında olunmayan uygulamalar da yer aldı.

Obezite ve kozmetoloji gibi, GETAT'ın çok sık kullanıldığı iki alana geniş bir yer ayırdık. Bizi yönettiği düşünülen bağırsaklar olarak adlandırılmasını sıkça duyduğumuz bu günlerde Mikrobiyota'ya değinmemek olmazdı. Yine, fitoterapi, homeopati, besin takviyeleri, ayurveda, yoga gibi beslenmeye ve yaşam tarzlarına etki eden uygulamalar da, olmazsa olmazlarımızdandı. Biorezonans, biyo-enerji, reiki gibi popüler uygulamalar da ikinci kitabımızda bahsettiğimiz konulardan. Keza, aromaterapi, mezoterapi gibi yeni duyulan, ama hızla yaygınlaşan uygulamaları da anlatmamak olmazdı. İlk kitap, daha çok hekim arkadaşlarımıza hitap ederken bu kitabımızda, Bakanlığımızın yönetmelikte belirttiği, GETAT'ı uygulayabilecek sağlık çalışanlarının tümüne seslenmeye çalıştık. Yöntemlerin endikasyonları, uygulama alanları, kontrendikasyonları ve yan etkileri gibi oldukça önemli noktaları vurgulayarak konuları geniş bir çerçevede anlatmaya çalıştık.

Tabii ki, GETAT eğitimi ve etik ilkelerden bahsetmemek olmazdı. Ülkemizde ve dünyada GETAT uygulayabilmek için ne tür eğitimler almak gerektiğinden bahsederek sadece ülkemizde değil, başka ülkelerde de GETAT uygulayıcısı olmak isteyenlere yol göstermeyi amaçladık. GETAT uygularken uymamız gereken etik kuralları da anlatarak zarar vermeden bu tedavilerin uygulanması gerektiğine dikkat çekmek istedik.

Bu iki kitapla, ülkemizde ve dünyada, çok yaygın olarak uygulanan ve başvuru- rulan bu yöntemlerin bilinçli ve kanıta dayalı bir şekilde yapılması, bu konuda eğitim alınmadan, etik kurallara uyulmadan yapılmaması için elimizden gelen katkıyı vermeye çalıştık. Umarız, siz okurlarımız için faydalı olmuştur.

Bu kitapta emeği geçen herkese sonsuz teşekkürler.

Hep sağlıklı günlere uyanmak dileğiyle,

Yeni kitaplarda görüşmek üzere.....

Prof. Dr. Serpil DEMİRAG

Editör

Katkıda Bulunanlar

Editör-Yazar

Serpil DEMİR AĞ, Prof. Dr.

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD

Yazarlar

Ali İhsan ÇABUK, Dr.

Adana Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD

Alis ÖZÇAKIR, Prof. Dr.

Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD

Ayşe Semra DEMİR AKCA, Doç. Dr.

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD

Burcu KAYHAN TETİK, Doç. Dr.

Malatya İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD

Berna HAFIZOĞLU, Dr.

Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD

Dilek TOPRAK, Prof. Dr.

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD

Dursun ÇADIRCI, Dr. Öğr. Üyesi

Şanlıurfa Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD

Elif DENİZ ŞAFAK, Doç. Dr.

Kayseri Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD

Emine Neşe YENİÇERİ, Doç. Dr.

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD

Ersin AKPINAR, Prof. Dr.

Adana Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD

Fatma Gökşin CİHAN, Doç. Dr.

Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD

Merve ÖZCAN

Gazeteci

M. Mümtaz MAZICIOĞLU, Prof. Dr.

Kayseri Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD

Nazan KARAOĞLU, Prof. Dr.

Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD

Sanem NEMMEZİ KARACA, Dr. Öğr. Üyesi

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD

Şenay KOÇAKOĞLU, Dr. Öğr. Üyesi

Şanlıurfa Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD

Süheyl ASMA, Doç. Dr.

Adana Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD

Yasemin ÇAYIR, Doç. Dr.

Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD
Erzurum Atatürk Üniversitesi Akupunktur ve Tamamlayıcı Tıp Yöntemleri
Uygulama ve Araştırma Merkezi

Yeltekin DEMİREL, Prof. Dr.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD

Zerrin GAMSIZKAN, Dr. Öğr. Üyesi

Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD

İçindekiler

vii

Bölüm 1

Aromaterapi

Giriş	1
Uçucu Yağlar	3
Uçucu Yağların Elde Edilmesi ve Kendine Has Özellikleri	3
Aromaterapi Uygulama Yolları.....	4
Aromaterapi Uygulamalarında Dikkat Edilmesi Gerekenler	5
Bilimsel Araştırmalarla Uçucu Yağların Metabolik Etkileri	6
Antimikrobiyal, Antiviral, Antifungal, Antiparaziter Etkiler.....	6
Antioksidan Etkiler.....	8
Antikanserojen Etkiler ve Kanser Tedavisine Destek Etkileri.....	9
Uçucu Yağlar ve Klinik Çalışmalar	9
Stres, Kaygı ve Uyku Bozuklukları Aromaterapi.....	9
Gebelik, Doğum Sonrası Bakım ve Aromaterapi	10
Aromaterapi ve Menapozal Semptomlar	11
Aromaterapi ve Eklem Hastalıkları	11
Bulantı, Kusma ve Mide Bağırsak Rahatsızlıklarında Aromaterapi Uygulamaları	12
Sık Kullanılan Bazı Uçucu Yağlar	12
Gül yağı.....	12
Lavanta Esansiyel Yağı.....	13
Bergamot Esansiyel Yağı.....	14
Portakal Esansiyel Yağı.....	14
Çay Ağacı Yağı.....	14
Limon Otu yağı.....	15
Kekik Yağı	15

Bölüm 2 Ayurveda

Giriş	21
Ayurveda'nın Temel Kavramları	22
Meditasyon	24
Beslenme Önerileri	24
Sağlıkta Bitkiler ve Baharatların Rolü	26
Baharatlar	26
Otlar	27
Rasayanalar	27
Sağlığı İyileştirmek için Yaşam Tarzı Önerileri	38
Panchakarma: Arınma Tedavisi.....	39
Ayurvedanın Kullanıldığı Bazı Kronik Durumlar	41
Baş ağrısı.....	41
Hipertansiyon.....	41
İnfertilite	42
Kronik Böbrek Hastalığı	42
Multipl Skleroz.....	42
Sonuç	43

Bölüm 3 Besin Takviyelerinin Kullanımı

Giriş	47
Besin Takviyelerinin Güvenli Kullanımı	48
Multivitamin, Mineral ve Sağlık	49
Sağlığın Geliştirilmesi ve Kronik Hastalıklardan Korunma.....	49
Belirli Gruplarda Multivitamin ve Mineral Kullanımı	50
Besin Takviyeleri	51
Kilo Kaybı İçin Besin Takviyeleri.....	51
Egzersiz ve Atletik Performans için Besin Takviyeleri.....	56
Probiyotikler	62
Omega-3 Yağ Asitleri	70
A Vitamini.....	77
E Vitamini.....	80
B12 Vitamini.....	84
D Vitamini.....	89
K Vitamini.....	94
C Vitamini.....	96

Bölüm 4

Biorezonans Terapisi

Giriş	105
Tanım - Tarihçe	105
Biorezonans Terapisi Temelleri	106
Biorezonans Terapisi Yöntemleri	108
Endojen Biorezonans Terapisi	109
Eksojen Biorezonans Terapisi	109
Biorezonans Terapisi Kullanım Alanları	111
Alerji	113
Otoimmün Hastalıklar	114
Nörolojik hastalıklar	114
Ağrı	114
Obezite.....	114
GİS Hastalıkları	115
Kanser.....	115
Depresyon.....	115
Sigara Bıraktırma.....	115
Trigeminal Nevralji (TGN)	116
Migren	116
Vasküler Hastalıklar	116
Kas iskelet Sistemi	116
Enfeksiyonlar	116
Yan Etkileri	117
Sonuç	117

Bölüm 5

Fitoterapi; Güncel Kullanım Alanları ile Geleneksel Tamamlayıcı ve Alternatif Tedaviler (TAT) ile ilişkisi

Giriş	121
Fitoterapötik Ürünleri Kullananlara Öneriler	126
Fitoterapötik Olarak Kullanılan Sekonder Metabolitler	127
Fenoller.....	127
Polifenol, Tanen ve Flavonoidler	127
Glikozidler	127
Terpenler.....	128
Triterpenler	128

Esansiyel Yağlar	128
Reçineler.....	128
Sabit Yağlar ve Alkamidler	128
Polisakkaritler.....	128
Alkaloidler.....	128
Sonuç	129

Bölüm 6

Homeopati ve Yaşam Tarzımız

Giriş	131
Modern Yaşamın İnsan Üzerine Etkileri.....	132
Kilo Fazlalığı ve Homeopati	132
Calcarea carbonica (Cal c.)	133
Natrum muriaticum (Nat m.).....	134
Lycopodium clavatum (Lyc.).....	135
Sonuç	137

Bölüm 7

Kozmetik Akupunktur

Giriş	139
Kozmetik Akupunkturun Etki Mekanizması.....	140
Kozmetik Akupunkturda Yan Etki.....	141
Kozmetik Akupunktur Kimlere Uygulanabilir?	141
Akupunktur Meridyenlerinin Cilt Sağlığı Üzerine Etkileri.....	142
Cilt Tiplerine Göre Akupunktur Noktaları.....	143
Kozmetik Akupunkturda Tedavi Protokolü	143
Gua Sha Tekniği	143
Yüz Germe Protokolü	144
Kırışıklık Tedavi Protokolü.....	144
Kanatma Tekniği	144
Lokal İğneleme	145
Saç Dökülmesinde Akupunktur Tedavisi.....	146
Sonuç	146

Bölüm 8

Kozmetolojide Kullanılan Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Yöntemleri

Giriş	149
Akupunktur	149
Fitoterapi	150
Hirudoterapi	150
Hidroterapi ve Kaplıca	151
Vitaminler	151
Prebiyotikler ve Probiyotikler	152
Karboksiterapi	152
Mezoterapi	153
Lazer	153
Trombositten Zengin Plazma (Platelet Rich Plasma-PRP)	154
Sonuç	154

Bölüm 9

Sağlıklı Yaşam ve Mezoterapi

Giriş	157
Mezoterapi Uygulama Yöntemleri ve Enjeksiyon Teknikleri	158
İntraepidermal Enjeksiyon.....	160
Napaj.....	161
Nokta Enjeksiyon (Point By Point).....	161
Subkutan Enjeksiyon.....	161
Dermaroller.....	161
Dermapen.....	162
Mesogun.....	162
Mezoperfüzyon.....	163
Transdermal mezoterapi.....	164
Mezoterapi İlaçları	164
Mezoterapi Kullanım Alanları	165
Sellülit.....	166
Kilo kaybı ve vücut şekillendirme.....	167
Biorejuvenasyon (Cilt Gençleştirme).....	167
Alopesi.....	168
Ağrı.....	168
Mezoterapinin Kontrendikasyonları	169
Mezoterapinin Komplikasyonları	169
Sonuç	170

Bölüm 10**Mikrobiyota**

Giriş	173
Gastrointestinal Sistem Mikrobiyotası	175
Normal İntestinal Kolonizasyonu Etkileyen Faktörler	176
Optimum İntestinal Mikrobiyota Kompozisyonu ve Analiz Yöntemleri	185
Biyokimyasal ve Patofizyolojik Açıdan Bağırsak Mikrobiyotasının Sağlık ve Hastalıklardaki Rolü.....	188
Mikrobiyal Disbiyozis.....	196
İntestinal Mikrobiyomu İyileştirme	199
Sonuç	205

Bölüm 11**Obezitede Getat**

Giriş	211
Akupunktur	212
Bitkisel Ürünler ve Ek Besin Maddeleri	213
Deniz Üzüümü, Ephedra (Ephedra sinica)	214
Yeşil Çay (Camellia thea = C. sinensis).....	214
Krom	215
Kitosan.....	215
Guar Gum.....	215
Turunç, Bitter Orange (Citrus Aurantium)	216
Kafein.....	216
Sinir Otu, Sinirli Ot, Psyllium, Ispaghula (Plantago ovata).....	216
Hoodya, Hoodia (Hoodia gordonii).....	216
Meyan Kökü/ Licorice	217
Konjuge Linoleik Asit (KLA).....	217
Elma Sirkesi, Apple Cider Vinegar (Asetik Asit).....	217
Irvingia Gabonensis	218
Yeşil Kahve.....	218
Sonuç	218

Bölüm 12**Reiki**

Giriş	221
Biyoenerji	224

Biyoenerji Hangi Hastalıklarda Kullanılmaktadır	227
Sonuç	227

Bölüm 13

Yoga

Giriş	229
Sınıflandırma	231
Hatha Yoga	231
Asthanga Yoga	232
Vinyasa Yoga	232
Jivamukti Yoga	232
Yin Yoga	232
Kundalini Yoga	232
Yoga Terapi	233
Restoratif Yoga	233
İyengar Yoga	233
Bikram Yoga	233
Uygulamada Yoga	234
Yogada Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar	235
Önemli Not:	235
Gerekli Malzeme ve Kıyafetler	236
Yoga Duruşları	236
Nefes Egzersizleri	237
Surya Namaskar A (Güneşe Selam Serisi)'dan bazı duruşlar	238
Yin Pozları	242
Yoga Terapi (Restoratif Yoga) Pozları	244
Yoga Terapi (Restoratif Yoga) ve Temel Yoga Pozları	244
Sonuç	246
Teşekkür	246

Bölüm 14

Dünyada Getat Eğitimleri ve Uygulamaları

Giriş	247
Dünyada GETAT Uygulayıcıları Olarak Kabul Edilenler	253
Kimler GETAT Uygulayabilir?.....	254
Sonuç	255

Bölüm 15**Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp (GETAT) Uygulamaları ve Etik**

GETAT Uygulamalarının Dünya'daki Durumu	257
GETAT ve Modern Tıp Arasındaki Farklar	258
GETAT Uygulamalarındaki Potansiyel Riskler.....	259
GETAT ve Etik.....	260
GETAT Uygulamalarında Etik Sorunlarayaaklaşım	263
Sonuç	265

Bölüm 16**Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları ve Medya Okuryazarlığı**

Giriş.....	269
Her 10 Haneden Sekizi İnternet Kullanıyor!.....	270
"Mucizevi Tedaviler"	271
Sağlık alanında medya okuryazarlığı nasıl oluşturulur?	272
Sonuç	277

Kısaltmalar

XV

- Anoreksiya Nervosa (AN)
- Beden Kitle İndeksi (BKİ)
- C-tip lektin reseptörler (CLR)
- Farnesoid X reseptör (FXR)
- Fasting-induced adipocyte factor (Fiaf -ANGPTL4)
- G proteinine bağımlı reseptör (GPR, SYAR)
- Galakto-oligosakarit (GOS)
- Gastrointestinal sistem (GİS)
- Glukagon like peptid (GLP)
- İnterlökin (IL)
- Kısa zincirli yağ asitleri (KZYA)
- Lipopolisakkarit (LPS)
- Nucleotide-binding and oligomerisation domains (NOD) like reseptör (NLR)
- Pattern recognition receptor (PRR)
- Peptit YY (PYY)
- Sezaryen (C-section)
- Sitoplazmik myeloid differentiation primary-response protein 88 (MyD88)
- Toll like reseptörler (TLR)
- Trimetilamin (TMA)
- Tümör nekroz faktör α (TNF α)

